

30

Bálint György

Harminc évvel ezelőtt, 1943. január 21-én az ukrajnai Sztarij Nyikolszkoje kórházában meghalt Bálint György, a harmincas évek egyik kiemelkedő tehetséges baloldali publicistája, írója, kritikusa.

„Ha a fasizmus rémtetteire, mártírjaira gondolok, mindig ő jut elsőként eszembe... — mondotta a kortárs Mihályfi Ernő egy visszaemlékezésében. — Hallatlanul nagy érték volt, hallatlanul nagy újságíró. Szerintem az egyetlen olyan újságíró volt, aki polgári lapban marxista szellemben tudott állást foglalni, úgy, hogy a kapitalista szerkesztő, a fasiszta cenzúra ne ismerje fel mondanivalóját.”

Bálint György 1906-ban született Budapesten. Eszmei fejlődése során a polgárság köréből, ideológiájából indult ki, a „Toll”-ban 1929-ben megjelent cikkei polgári radikálisnak mutatják. Az 1920-as évek végének válsága vezette el a marxizmushoz. A hitleri fasizmus uralomra jutása 1933-ban nyilvánvalóvá tette számára, hogy a kor problémáit csak a marxizmus segítségével lehet megoldani. Találkozott a kommunista párt népfrontpolitikájával, ettől kezdve a népfrontpolitikát következő harcossá lett.

„Minden lehetséges erővel összefogni a fasizmus ellen!” — tüzték célul a kommunisták és hirdette Bálint, nagy meggyőződéssel. Ebben az időben (1935–37) a marxista, a népfrontszólam propagáló Gondolat c. folyóirat egyik vezető munkatársa volt, de — mint legtöbb jelentős író — írt a Nyugatba, egészen elvéve a Szép Szóba is és Az Estbe, valamint, a Pesti Naplóba. Jelentős érdemei vannak abban, hogy a Gondolat igyekezett felvenni a kapcsolatot a Márciusi Front, a Nyugat és a Szép Szó íróival. (A népi-szek védelmében hevesen támatta a Szép Szó polgári radikális vezető embereit, akik a parasztságot reakciós tömegnek tartották, és a népi írók mozgalmából csak a jobboldali tendenciákra figyeltek fel. Bálint a parasztság kérdését és a földreformot a magyar élet egyik alapvető problémájának tartotta, ezért lelkes elismeréssel üdvözölte Ilyés Gyula, Veres Péter, Darvas József és időnként Féja Géza munkáit is. Egyidejűleg azonban a Nyugat humanista polgári íróival is fenn kívánta tartani a kapcsolatot.

Bálint egész munkássága az irodalom és a politika szétválaszthatatlan egységét mutatja. Írásainak központi témái a népfrontgondolat, a fasizmus elleni védekezés, a társadalmi problémák megoldása. Sokat foglalkoztatta a humanizmus kérdése, de nem elvont formában, hanem konkrétan, ahogy a harmincas években felvetődött. A teremtő, a harcoss humanista volt az ideálja, aki nem pusztán szemlélője a fasizmus terjedésének, hanem aki „felháborodik” ezen, és kész fegyverrel is a kezében harcolni az élet, a kultúra megmentéséért, az emberi szabadságért. Minden írásán átsüt az a tudat, hogy tollával a dolgozó embereket, az ő igazi ügyüket kell szolgálnia. A legdirektebb formában ezt 1937. május 22-i naplójegyzetében fogalmazta meg, Ortutay Gyula balladagyűjtését kommentálva: „...balladaéneklő 62 éves asszonyról mit tudunk?... Nyilván azok közé tartozik, akikre a statisztika szerint, átlag napi 20 fillér jövedelem esik... Tér, idő, származás, osztályhelyzet, életforma mérhetetlen távolságát hidalják át ezek a csodálatosan igaz hangok... „Mi közöd hozzájuk?” ... Azt hiszem, hazug és tökéletlen minden gondolat, melynek alján nincsenek ott. Azt hiszem, sohasem kaphatunk megnyugtató választ semmiféle kérdésre, amíg az ő alapvető kérdéseiket nem tisztáztuk. Azt hiszem, csak hozzájuk van közöm.”

Amikor 1939-ben kitört a háború, Bálint az embertelenség megszűnésében, a szabadság, az új rend korszakának eljövételében reménykedett. Az új rendet szocialista alapon képzelte el, amely a társadalmi egyenlőség és az autonóm emberi egyéniség eszméjére épül. Nem érthette meg azonban a fasizmus vereségét, az álmódott új rendet. Teste alulmaradt a küzdelemben, melyből győztesen került ki szelleme. 1941-ben egy időre munkaszolgálatra rendelték. 1942 áprilisában tartóztatták, és katonai börtönben tartották, majd Ukrajnába hurcolták.

Bálint György maradandót alkotott: bátor humanizmust sugárzó, az ellenforradalmi rendszerrel és a fasizmussal szembeálló tanulmányai, a fennálló viszonyokat élesen leleplező újságcikkei irodalmi értéket képviselnek. Nemcsak gondolati tartalmuk, problémafelvető bátorságuk, kulturáltságuk, humanista szenvedélyük miatt. Irodalmi rangú alkotássá teszi őket az élményszerűség, a gondolati igényesség, a megformálás tömörsége, a nyelvi pontosság, tisztaság is.